

Hétről Hétre

A MAGYAR HIRLAP SZÉPIRODALMI MELLÉKLETE

MAGYARGYŰLŐLŐ AUSZTRIA

A világháború tombolása közepe, a harci eseményekkel párhuzamosan folyik a gazdasági harc. Első szakasza akkor kezdődött, amikor Anglia megteremtette a tengerzárlatot, a blokádot. Annak idején azt állította Anglia és abban bizott az egész szövetséges tábor, hogy a nagyvilágtól elszakított Németország nem képes eredményes háborút folytatni, hogy a nyersanyagok hiánya megakasztja a harctéri munkát és az élelmiszerek hiánya éhínségbe és az éhínségen keresztül forradalomba kergeti a német népet. A "kiéheztetési" háború második szakasza már a támadó Anglia ellen irányult. A buvárhajók eredményességében bizakodva, Németország kezdett kiéheztető hadjáratot a szigetország ellen. A tulajdonképpeni irtó hadjárat 1917 február 1-én kezdődött meg, amikor a német császári kormányzat kinyilatkoztatta a "könyörtelen" tengeralatti hadjáratot. A könyörtelenség hívei azzal érveltek, hogy a korlátozást nem ösmerő és nem respektáló tengeralatti küzdelem rendkívül rövid idő alatt végez Angliával. Azt állították a szerencsétlen terv támogatói, hogy a kiéheztetett Anglia hat hónapon belül békéért könyörög.

Az első kiéheztetési hadjárat épp oly eredménytelen maradt, mint a második. Anglia nem tudta kiéheztetni Németország népet, és a tengeralatti hadjárat nem éhezett ki Anglia népet. Kétségtelen, hogy a küzdelmek súlyosan befolyásolták az országok élelmezési helyzetét. A tengeralatti hadjáratnak nagyrésze van abban, hogy Angliában nagyobb ma a szükség, mint valaha, de ezzel szemben Németország népe is hónapról-hónapra érzékenyebben szenved az elszigeteltség hatásait. A kiéheztetés körül kialakult küzdelemnek egyetlen komoly eredménye mutatkozott mostanáig és ez az, hogy az Egyesült Államok fegyvert fogott Németország ellen: a könyörtelen tengeralatti hadjárat közvetlen okozója az amerikai-német háborúnak.

Minden kormány éber figyelemmel kíséri az "ellenséges" or-

szág élelmezési helyzetét. A nagy érdeklődés mindenképpen indokolt: ha soká tart még a háború, úgy tényleg az élelmezés kérdése döntheti el a végső eredményt. A washingtoni munkaügyi statisztikai hivatal rendkívül érdekes kimutatást állított össze a központi hatalmak gazdasági helyzetéről. A kimutatás nem kerülhetett még nyilvánosság elé, mert a kormány nyomdáját egyéb sürgős munkák teljesen lefoglalják. A hivatalos kiadást megelőzve, a kormány szivessége révén, a New York Times abba a helyzetbe jutott, hogy az érdekes munkának legérdekesebb részét a nyilvánosság elé tárhatta. Ez a munka azért érdemel különösebb figyelmet és mérlegelést, mert nem az ugynevezett szakemberek fejtegetéseit, jóvendőmondásait és egyéni véleményeit tartalmazza, hanem kizárólag az ellenséges országok saját véleményét. A munkára kizárólag az egyes országok megbízható napilapjaiban megjelent újságcikkek és közlemények adták az alapot. A német, osztrák, magyar és a bulgár sajtó álláspontját tükrözi vissza a Washingtonban készült munka. Az adatok természetesen nem a legújabb keletiek, javarésze az aratás utáni időkből származik, amikor minden ország tisztán láthatta már a jövő képét.

A hatalmas munkából csak azokat az adatokat ragadjuk ki, melyek Magyarországra vonatkoznak, vagy valamilyen formában kapcsolatban vannak Magyarországgal.

A hivatalos jelentés nagy általánosságban megállapítja, hogy Törökország a szó szoros értelmében az éhínséggel küzd. Az éhínségnek legfőbb oka egyrészt a török hivatalos körök megvesztegethetősége és kapzsisága, másrészt a németek önzése. Németország és Ausztria nem küzd az éhínséggel, de óriási nehézségek középett képes az élelmezési kérdések megoldására. Magyarországon sokkal kedvezőbb helyzetben van, mint akár Németország, akár Ausztria, míg Bulgária érzi meg legkevésbé az élelmiszerek hiányát.

Politikai szempontból tekintve,

az élelmezési kérdés legnagyobb hatása az volt, hogy a kettős monarchia két része, Ausztria és Magyarország között, kiújult a hagyományos gyűlölet. A magyargyűlölet és az osztrákgyűlölet lángjai magasan lobognak és különösen Ausztria neheztel Magyarországra, mert nem hajlandó sorsában osztozni, mert nem hajlandó megosztani a nélkülözéseket Ausztria népével. Az osztrákok a világ legönzőbb nemzetének tüntetik fel a magyart, mert nem akar éhezni azért, hogy az osztrák jóllakhassék. Az osztrák vádak alaptalanságáról megbízható felvilágosítást nyújt a rideg helyzet, mely igazolja, hogy Magyarországon hihetetlenül megdrágult minden és szűkösen él a nép, különösen a nagy városok népe.

Az osztrák császárságban, Csehország északi részében, Morvaországban és Sziléziában a legkedvezőtlenebb a helyzet. Az élelmiszerek hiánya annyira érzhető és annyira elkeserítette a tömegeket, hogy a cseh munkások az osztrákokkal szövetkeztek a türehtelen helyzet leküzdése érdekében. A Prágában megjelenő Bohemia című újság, szeptember 10-én, a következőkben állítja fel a munkások követelését:

A nehéz munkát végzők 4.6 fontos heti kenyéradagját 6.6 fontra emeljék fel, a könnyebb munkát végzők 3.1 fontját 4.6 fontra; nehéz munkát végzők hávi cukoradagját 3.3 fontról 4.4 fontra, a többi munkásokét 2.2 fontról 3.3 fontra. Ezenkívül a heti krumplicsomagot legalább 8.8 fontban kell megállapítani hetenként és a munkásság erőlyesen tiltakozik az általános élelmezési uzsora ellen.

A bécsi Arbeiterzeitung szeptember 20-diki száma megállapítja, hogy a déli tartományokban dolgozó munkásoknak adott bérjavítások távolról sem oldják meg az élelmezési nehézségeket. A munkabérek felemelése mellett sem képesek megfelelő táplálékhoz jutni a dolgozó százerek. Az élelmiszerek adagolási rendszerének megteremtése közben hivatalosan megállapítást

nyert, hogy Morvaországban ezer számra dolgoznak munkások, akik nem keresnek többet, mint négy dollár és hat centet hetenként és nagyon kevés munkás bére éri el a hat dollárt. Morvaország északi részében tömegesen akadnak munkások, akik hetenként egy dollár és negyvenkét centet, vagy még kevesebbet keresnek.

Morvaország, Csehország és Szilézia lakosai, minden nemzeti-ségi különbség nélkül számos mozgalmat kezdtek a türehtelen helyzet ellen. A mozgalmak megállapították, hogy e nélkülözésekért nagyrészt nem az élelmiszerek hiánya felelős, hanem a megrokkant közlekedési viszonyok, a vasutak munkaképtelensége és másodsorban a földesurak és gazdálkodók önző, haszonleső mesterkedése.

Bécs városában kedvezőbb ugyan a helyzet, mint másutt, de ott is érezhető a szörnyű hiányok. A bécsi Fremdenblatt október 10-dik száma írja, hogy hónapról hónapra megdöbbentő arányokban esőkken a városba érkező tejmenyiség. A háború kitörése előtti időben, naponta 900.000 liter teje volt szükséges a városnak és most alig érkezik 200.000 liter naponta, úgy hogy még a csecsemőkről és gyermekekről is nehéz gondoskodni.

Ezzel a kérdéssel foglalkozva, a Zeit azt állítja, hogy a tehének jelentős részét levágták a gazdák, mert nem tudtak takarmányhoz jutni és a hiány másik oka az, hogy Magyarország nem bánik "tisztessegen" Ausztriával a tej ügyében.

Bécs népéről leginkább még a népkonyhák gondoskodnak. 1917 augusztus havában az ugynevezett szervezethez 99 népkonyha tartozott, melyek 49.000 ember élelmezéséről gondoskodtak. A legnagyobb népkonyha az, mely a Berndorff-i Krupp-féle fémgyár alkalmazottait táplálja. Ezt a népkonyhát naponta 7000 ember látogatta. A konyhák ellátása óriási munkát követel. A legnehezebb kérdés a husszükséglet beszerzése. A szervezet megállapításai szerint havonta husz hízott marhát kapnak a népkonyhák: tízet szállít Ausztria és tízet,

Magyarország. Ezenkívül szerződése van a szervezetnek, mely szerint havonta 6000 kiló húst kap Ausztriától és 44.000 kiló Magyarországtól. Ennek a húsának átlagos ára, kilónként 12 korona. A népkonyhák ebédidőben csinálják a legnagyobb forgalmat. Az ebédek ára két koronától két korona harminc fillérig terjed, de nagy kérdés, meddig képes az olcsó áron ebédet adni a tömegétápláló intézmény. Általános rendszer Ausztriában, hogy az emberek, csak délben esznek meleg ételt, este nem is adnak semmit a népkonyhák. A nép megszokta már, hogy napjában egyszer táplálkozzék "bőségesebben" és este mindenki meglepődik a hideg vécserővel.

Az osztrák sajtóban sűrűn jelennek meg cikkek Magyarország ellen és Ausztria népe féltékeny szemekkel nézi, hogy Magyarországon jobban élnek az emberek, mint Ausztriában. A féltékenykedés kitért a bécsi Reichsrathban is és az október 16-iki ülésén szigorú szemrehányások hangzottak el Magyarországra és a magyar kormány ellen. Az osztrák képviselők azzal vádolták a magyarokat, hogy mindent maguknak tartanak meg és amit nagypehezen átengednek a szomszédoknak, azért hihetetlenül borsos árakat követelnek. Schurff Kraft és Wedra képviselők kérdéseket intéztek Höffer tábornok elemzési biztoshoz és főképp a zsiradékok miatt szóltak meg Magyarországot. Elmondották, mily elenyésző mennyiségű zsirt, disznóhúst és szalonnát szállít Magyarország Ausztriának és ezért a csakély mennyiségért, mily óriási árakat követelnek a magyarok.

Schurff képviselő kijelentette, hogy a háború kitörés óta "forradalmi" viszonyban van egymással a monarchia két része és Magyarország teljesen feldúlta az osztrák piacot. A képviselő azt állította, hogy Magyarország cselekedete nyílt megsértése az 1867-dik kiegyezésnek, mely megszüntette a vámsorompókat a két ország között. A helyzet megvilágítására Schurff képviselő megállapította, hogy amíg Ausztriában 2 dollár 95 centért került forgalomba a zsir, addig Magyarországon 78 cent volt egy font ára.

Kraft képviselő azt hangoztatta, hogy abból a zsiradékból, ami Németországból érkezett a monarchiába hét tizenkettő rész jutott Ausztriára és öt tizenkettő rész Magyarországra. Miért kapott egyáltalában Magyarország ebből a zsirból, amikor Magyarországnak feleslege van? Egyszerűen azért, hogy ezt a zsiradékat azután visszazárlítsa Ausztriába pulyosan felemelt áron. Az osztrák kormánynak intézkednie kellene, hogy ilyen eset ne fordulhasson elő.

A támadásokra Höffer tábornok azzal felelt, hogy Magyarország havonta 4000 szarvasmarhát, 12.000 disznót és 90 vasúti kocsi rakomány szalonnát, zsirt és korbázt szállít Ausztriába, de intézkedni fog, hogy a jövőben még nagyobb mennyiségű legyen a szállítás.

A törvényhozási vitával kapcsolatban, a bécsi Arbeiter Zeitung a következőket jegyezte meg:

"A képviselőház tagjai egyhangzóan vallják azt a véleményt, hogy Ausztria nem tűrheti tovább azt, hogy Magyarország kihasználja. A magyarok kihasználják Ausztria zsiradék-hiányát és rendszeresen folytatják Ausztria kihasználását a magyar kormány segédkezése mellett".

A bécsi Zeitschrift azt ajánlja, hogy Ausztria kövesse Magyarországot példáját és járjon el hasonlóképpen vele szemben a kőszén, petroleum és iparcikkek szállítása körül.

A bécsi állásponttal szemben felette érdekes a monarchia másik részének, Magyarországnak álláspontja. A Pester Lloyd közleménye szerint, gróf Hadik János, a magyar élmezőny biztos kijelentette, hogy az osztrákok minden vádját teljesen alaptalan. Ha a támadó osztrák képviselő urak meglátogatnák Budapestet, úgy azonnal meggyőződhetnek arról, hogy a zsiradék "felesleg" csak az ő képzelődésükben talál-

ható meg. A képviselő urak hamar meggyőződnek arról, hogy ezek állanak sorfalat napról napra Budapesten csak azért, hogy egyetlenegy gramm zsirhoz jussanak. Ausztria szemére veti Magyarországnak, hogy vámsorompókat állított fel a monarchia két része között. De hiszen valamennyi osztrák tartomány ezt tette a többi tartományokkal szemben. A Zeitschrift pedig nem ijed meg Magyarországra. A monarchiának erősebbik része Magyarország és Ausztria az, mely mankókra szorul.

Mindamellett, tagadhatatlan, hogy Magyarország sokkal kedvezőbb helyzetben van, mint a monarchia többi része. A különféle vásárlásaink hivatalos árjegyzékek igazolják, hogy nagyon sok élelmicikknek még egyszer akkora az ára Ausztriában, mint Magyarországon és sok olyan cikk kapható Magyarországon, mely egyáltalában nincs a többi piacokon.

A jelentések szerint Magyar-

ország népe nem szenved akkora szükségletet, mint az osztrák tartományok lakossága. A Neues Neister Journal közlése szerint, az elmúlt esztendő október havában felemelték Magyarországon a liszt adagokat és kenyér adagokat és különös gondoskodás történt, hogy bőségesebb táplálékhoz jussanak az éjjeli munkások és azok, akik nehéz testi munkát végeznek. Ugyaneselek külön gondoskodás történt a szülés előtt álló anyákról és az újszülöttekről. Az áldott állapotban lévő asszonyok a terhesség hatodik hónapjától kezdve egész a szülés után következő két hónap bezárásáig, minden élelmicikkből husz százalékpótlékot kapnak.

Az elmúlt ősszel Az Est című újság írta, hogy megszüntek a hústalan napok Budapesten, de e helyett hetenként két zsirtalan napot tart a főváros. A hústalan megszüntetése azonban távolról sem bizonyos jele annak, hogy javult a helyzet. Lehetséges, sőt valószínű, hogy azért került nagyobb mennyiségű hús a piacra, mert a gazdák takarmányhiány miatt nem tudtak gondoskodni a szarvasmarháktról.

Rendkívül érdekes közlemény jelent meg a magyar szociáldemokrata párt hivatalos lapjában, a Népszavában, mely összehasonlítja a magyarországi állapotokat az angliai helyzettel. Az újság először kimutatja, hogy 1911 július havától 1917 júniusig hány százalékkal emelkedett a fontosabb élelmickek ára Magyarországon. A táblázat a következő:

Emelkedés százalékban:

	Angliában	Magyarországon
Marhahús	96	700
Szalonna	76	350
Liszt	109	64
Cukor	188	65
Tej	60	180
Vaj	65	200
Tojás	95	200
Krumpli	144	115

E kimutatás szerint a liszt, cukor s krumpli ára jobban emelkedett Angliában, mint Magyarországon, de ezzel szemben a marhahús, szalonna, tej, vaj és tojás aránytalanul drágább lett Magyarországon, mint Angliában.

Ez az emelkedés azért érdemel különösebb elbírálást, mert köz tudomásu, hogy Anglia a háború előtt minden élelmicikkben behozatalra szorult, míg Magyarországon egész kivétel a nyersanyagok, az élelmickek alkották. Angliában olcsóbb áron került forgalomba az "importált" áru, mint Magyarországon az ország saját termése.

Az amerikai körök nem ösmérsők a magyarországi viszonyokkal. Nem tudják, hogy a háború előtt is az volt a helyzet, hogy Magyarország népét uszorították ki legkegyetlenebbül a magyar agráriusok, az egyetlen uralkodó osztály. A háború előtt is olcsóbb volt a magyar marha Bécsben, mint Budapesten és a világháború egyik indító oka is az volt, hogy a szerb disznó árát, nehogy a magyar nép véletlenül olcsó disznóhúshoz juthasson. Egyetlen hús volt mindig nagyon olcsó Magyarországon: az emberhús.

A FELE UT

Ilyen lesz még a föld is, ég is.
Ha majd találkozom veled.
Se dél, se alkony. Nyári reggel.
Az égen sűrű fellegekkel:
Mint most, hogy elvesztetted.

Ez nem a dél tüzes világa!
Ez nem a nap, amely letűnt.
Szemünk előtt a tegnap árnya,
Hátunk megett a holnap álma.
S elmúlt: a fele életünk.

Most itt a másik. Nyári reggel.
S a homlokunkon hány redő!
A lábunk reszket, fejünk szédül,
Az uttól-e, az öregségtől?
Ugy tikkaszt, fojt a levegő...

Egy-egy pipacs fakult virága
Oly lankadón kér, hogy letépd.
S míg kék-eres kezéd felettünk:
Vajh lesz erőnk, hogy elfeledjük
A mult komor kísértetét?

Megyünk csak lejjebb, egyre lejjebb,
Egymásba fonva karjaink...
Vajh lesz erőnk a mának élni?
Vajh lesz-e még időnk elérni
A völgyet, melynek lombja int?

Megyünk csak lejjebb, egyre lejjebb,
A kétely árnya most fon át.
S míg könnyeink a földre hullnak,
Porköntösükben úgy gurulnak
Utánunk, gyöngyökként, tovább...

GELLÉRT OSZKÁR.

Finom gr...
nyájába...
eve Gutber...
különösebb...
tott a nagy...
nemet, a m...
teszek, bar...
hetett leg...
Gutberger...
moru kis, s...
volt konte...
nagyon elő...
toba neve...
kellett be...
Kleopátrát...
Miért nem...
szerénysege...
Zsolt-urna...
tudja és m...
senki. Em...
titka mélye...
időben s r...
nált és elp...
rik minden...
A Gutber...
bekopogtat...
parfümös...
tegezette...
másfajta...
pedig gyül...
moru, kül...
Suttogva p...
gyűlölet, m...
hölgyek és...
ján voltak...
tiz millió...
Zsolt legak...
zetett Kleo...
atizált Zed...
ga szeplős...
leányáért...
zás-kertü...
buta epoch...
nak tetszet...
a rablólova...
A polgári...
vanak mi...
berger Zso...
kárhova be...
milliójának...
leutette Kl...
A finom...
mindent be...
zongva mo...
ját, hogy...
még zsidó...
reskedőkn...
gereket eg...
uevü, tark...
— Nem...
kopott, ma...
tekiós le...
a Gutberg...
eliták volt...
Kleopátra...
mai kathol...
lernek a le...
— De he...
ilyen rong...
Zedvitz-Ho...
Hogy le...
szakánként...
Gutberger...
"Mert nem...
lgy. válasz...
özvegy ny...
nagy bank...
Néha talán...
tek. Bolon...
szeniális...
lángja, új...
se tört ki...
haszontala...
háltak, dr...
irtak, szob...
gáltak. T...
pusztultak...
kedjük a

A TIZMILLIÓS KLEOPÁTRA

Írta: Ady Endre

Finom grófkisasszonyok illatos nyájában élt immár harmadik éve Gutberger Kleopátra. Nálánál különösebb szökeség nem akadhatott a nagy, zavaros Bécsben. A német, a morva s másfajta konteszek, baroneszek között neki lehetett legkékebb a vére, neki, Gutberger Kleopátrának, a szomorú kis, szöke bakfisknak, ki nem volt kontesz, sem baronesz. A nagyon előkelő, parfümös és ostoba nevelő-intézetbe miért is kellett becsémpészni Gutberger Kleopátrát? Oh, miért is kellett? Miért nem nyugodhatott pőfékelő szerénységében nyíri Gutberger Zsolt urnak tiz milliója? Nem tudja és nem fogja tudni soha senki. Emberi eselekedeteknek titka mélyen szokott feküdni az időben s régen elmúlt, elhasznált és elporladt véredények örök minden élő ember fátumát.

A Gutberger Zsolt tiz milliója bekopogtatott a bécsi, előkelő, parfümös palotába és Kleopátra tegezhetette a német, a morva s a másfajta grófleányokat. Azok pedig gyűlölték ezt a bájos, szomorú, különös kis szökeséget. Suttogva parázslott ez a nagy gyűlölet, mert az előkelő tanító hölgyek és urak a Kleopátra pártján voltak. A tiz millió kegyes tiz millió volt s nyíri Gutberger Zsolt legalább tízszer annyit fizetett Kleopátráért, mint a mediterrán Zedvitz-Hoch herceg a maga szeplős, köhögős princesz-leányáért. Kleopátra e zárt, rózsás-kertű, bécsi palotában ez új buta epocho halvány szimbolumának tetszett. Hiába zárkóznak el a rablólovagok cimeres ivadéka. A polgári milliók nyomukban vannak mindenütt s például Gutberger Zsolt a maga porontyát a kárhóva be tudja vonultatni tiz milliójának ostromával. Ezt jeleztette Kleopátra.

A finom grófkisasszonyok sok mindent beszéltek. Az egyik borzongva mondotta el ama gyanúját, hogy Kleopátra nagyapja még zsidó volt. Magyar marhakereskedőknek sejtette a Gutbergereket egy horvátországi furesa nevé, tarkavérű baronesz.

— Nem, nem — tiltakozott egy kopott, magyar gróf-katona protekciós leánya. — Én hallottam a Gutbergerekről. Valóban izraeliták voltak valaha ők. Am a Kleopátra anyja már vérbeli római katolikus. Egy koldus skriblernek a leánya, a ki nem él már.

— De hogy lehet olyan gazdag ilyen rongy népség! — sipította Zedvitz-Hoch kisasszony.

Hogy lehet? Hogy lehet? Éjszakánként ezt kérdezték nyíri Gutberger Zsoltól is a milliók. "Mert nem is lehet másképpen." Így válaszolhatott verejtékező özevgy nyíri Gutberger Zsolt. A nagy bankók pedig hallgattak. Néha talán vérvörös fényt löveltek. Bolond, könnyelmű, rajongó zseniális fickók föltámadt szivlángja, újra megindult szívvérzése tört ki a bankókból. Ezek a haszontalan fickók valaha muzsikáltak, drámát, verset, regényt írtak, szobrot faragtak, képet pingáltak. Többnyire elrongyolva pusztultak el, hogy hadd növekedjék a Gutberger-vagyon. És

növekedett is. Mint a vámpír, akként vetette magát e vagyon a művész-szívekre. És e vértáplálékért áldozni is tudott. A Kleopátra anyját azért vette el nyíri Gutberger Zsolt, mert hatalmas regényeket írt a Kleopátra nagyapja. E regények mellett szinte éhen pusztult. Am bizonyos volt, hogy valamikor kellene e regények, vagyont hoznak, ha bölcs kezekbe kerülnek. És Gutberger Zsolt nőül vette a Kleopátra anyját.

A regények behozták a százezerket és Kleopátra anyja, adván két fiút és egy leányt a Gutberger milliósoknak, szent kötelességtudással, korai sorvadásban elhalt, miután szívében át beleöntötte zseniális, haszontalan, regényíró apjának a véré a Gutberger-véredényekbe.

Azóta árnya visszajár e kora sorvadásban elhunyt nébernek s nyíri Gutberger Zsolt nem tudja lebirni ezt az árnyat. Az egyik fia, a huszártiszt, sok kedves, de ártalmas gyalázatosság és szigorú apai átok után elpusztult valahol Afrikában, az idegentelgőben. A másik fia még rettenetesebben járt. Versekkel, tárcákkal könyörgi sorba a lapredakciókat. Boldog, ha nevetlen, borzas skriblernek szent közelségébe juthat. A huszártisztet elhíratta nyíri Gutberger Zsolt. A züllött előző azonban tudni sem akar. Nines neki már senkije, csak Kleopátra, a ki harmadik éve él immár Bécsben finom grófkisasszonyok közt és a reménysege egy koronának, mely hétágu s melyhez annyi joga lehet is lehet már a Gutberger-milliósoknak... Hess, sápadt, asszonyárny!... Gyalázatos fiukat szültél, míg feleséged voltál nyíri Gutberger Zsoltnak. De a leányoddal nem bírsz. Az bárónő lesz s legalább is hercegné a felesége. Az okos, gögös, nagyszerű teremtés. Az: Gutberger. Bizonyosan lenézi a társnőt is mind. Micsoda semmi grófleánynak születni!

Csak maradj még egy ideig elzárva, Bécsben, finom grófkisasszonyok közt, gögösnél gögösebben, Gutberger Kleopátra. Így akarja egy hitvány asszony-árny ellenére Gutberger Zsolt. Így akarja. Addig haza se kell jönnöd. Drága tanítóhölgyek elvisznek Párisba, Rómába, föl Északra, esodálatos fényt látni. Hanem naplót többé ne írj!...

A naplót egyszer a párnája alatt lelték meg Kleopátrának s ijedt levél ment nyíri Gutberger Zsoltához. A leány, oh, nervózus. Magába-roskadni szerető lélek,

képzeldő s álmodó... De ez elmult. Egy éve ennek. Azóta nines ok ijedelemre. Kleopátra heregnők heregnője a mágus-leányok közt. A legfiatalab ő az egész illatos nyájban. Hiszen nines még tizenhatéves. S ő a legrettebb, a legokosabb mégis. A Belvedereben még a történetét is tudja minden képnél. Ő adja legjobban számon a históriát s még a fizikában is ő a legkülömb. E mellett rajong minden sportért. Zongorázik és hegedül. Kleopátra esodaleány. Csak ujjában jég-hideg. Nines egyetlen barátja se.

Büszke és elvonult. Az újabb letelek így szóltak Kleopátráról s nagyon örvendezett ennek nyíri Gutberger Zsolt. Így-így. Adja vissza a leány, a mit a fiuk elvettek. Űzze el büszke Kleopátra azt a hitvány asszonyárnyat, a ki az anyja volt, míg árny nem volt.

És betelőben volt a három év, a mely az előkelő bécsi palotában Kleopátrát egyre esodálatosabban szökének látta, s jött egy igen lármás május. Az illatos leánykát gyakorta sétáltatták még illatosabb bécsi parkokban. Olykor még a Práterben is. Talán itt látták meg egyszer az illatos leánykát mosolygó, bolondos grimaszokkal s orrocskáikat fintorgatva a csavargó olaszt, akin piszkos, bársonyalmu ruha s lebernyeg lógott. Virágos fákat s napfényt akart a vásznára erőszakolni a lompos csavargó. Nyomoruságosan, nehezen ment ez. A haszontalannak csak álmos szíve volt, nem álmodó. Csak vágya s kevés ereje. Hanem barna arcával, égő szemével, bajuszkájával, homlokára esapzott fekete fűrtjeivel, egész különös és szemetes valójával átközöttül érdekes volt a csavargó.

A finom leányok a séta után napokig róla beszéltek. Csufolódtak. Bosszangatták egymást vele. És különös a sors. A sétáló leányok nemsokára újra és másutt találkoztak az olaszszal. Valami külvárosi sikátorba tévedtek. Egy kis alacsony ház nyitott ablakában állott a festő. Még mindig a virágos fákat s a napfényt erőltette. Az arca fájdalmas volt. A kis rozoga festőállványon haragosan rugott egyet, mikor a leányokat észrevette. Ingujiban volt s fűtörésze nézegetett a sokgardamu illatos nyáj után.

A grófleányok egyik-másika hunefutal, titokban visszainteggett felé. Kleopátra két komoly tanító hölgy között lépkedett leg hátul büszkén, királynői tempóban. Ekkoriban nyitottak voltak

az ablakok a leányok hálészobáiban. Májusvég volt, a kertben virágok illatoztak. Csodálatos haldas éjjel volt. Tizenegy óra, Csend mindenütt. Kleopátra fölkel az ágyából. A matrác mélyéből előszedte a lopott, rejtett holmikat, a gyertyát, gyufát s papirosfüzetet. Fojtott zokogással egett el Kleopátra a "Napló" című rongyos papíresomót. Az illat, a késő tavaszéji levegő, mámorítóan ömlött a szobába. Egvedül hált Kleopátra s a földszinten. Leugrott az ablakon. Két méter volt semmiség. A magas kerti köfal összeszebezte a kezét s mégis át-mászott rajta. Szaladt... Nyíri Gutberger Zsolt ez éjszakán virhatta legrettenetesebb harsát a sápadt asszonyárnyal. Borzalmas álmái lehettek ez éjjel nyíri Gutberger Zsoltnak. Föl is ordíthatott talán álmában. Ez az óra volt az, a melyben nyíri Gutberger Kleopátra, kint állván a májusvégi éjszakában egy sikátori kunyhó előtt, zokogva vert kezével egy ablakot s mikor részszerü kacagással, forró karokkal rohant ki az olasz csavargó, a nagyon rossz piktor, átnyalábolta Kleopátrát s vitte a rosszszul festett virágos fák s lelketlen napfény vászna mellé, az egyágyas, nyomoruságos zugba...

SZERELMI HAZASSÁG

Utazik egy angol Rómában, s szerződött egy olasz tolmácsot. Arra megy az utcán egy esinos leány.

— Kérem, — mondja az angol, — eszközölje ki ennél a hölgnél, hogy vacsorázzék ma velem kettesben.

— Ót lira — mondja az olasz.

Megkapja az öt lírát, beszél a hölgyvel, a hölgy assnap az angolnal vacsorál egy szeparóban.

Egy hét múlva meglát megint egy hölgyet, de ez már szebb, elegánsabb, — Ismeressen meg vele — szól a tolmácsnak.

— Kétszázötven lírát kérek — mondja az olasz — és tessék várni két hétig.

Az angol átadja a pénzt, vár két hétig s akkor a tolmács által megjelölt helyre megy, ahol valóban várja a szép hölgy, sőt a nyakába is borul.

Az angol másnap boldogan kéri az olasztól:

— Miért került ez magának 250 lírájába és miért kellett két hétig várni?

— Mert nehéz eset volt.

— Nehéz?

— De még milyen pénz! A másikkal könnyen ment, de ezt előbb feleségül kellett vennem.

PARASZTI BESEJÁRÁS

Fényes László, aki gyakran utazik vidékre, mesélte ezt a jellemző kis epizódot.

Utazásom közben Csabán két órát kellett várnom egyik vonattól a másikig. Ezt az időt arra használtam fel, hogy megnézzem a várost. Mindjárt a város elején láttam egy nagy épületet, melyen ez a felirat díszelgett óriási nagy fekete betűkkel:

"MDCCLXXIV."

Ez és semmi egyéb. Mialatt tündööm, szembe jő velem egy paraszt ember. Megkérdelem tőle:

— Miféle épület ez annyiféle?

A paraszt végignézi rajtam, aztán felmutat a római számokra:

— Hát nem látja az ur! Hiszen rá van írva, hogy kaszárnya!

HA MOST fizet elő a Magyar Hírlapra, megkapja még az 1918-dik esztendőre szóló pompás kiállítású, példátlanul értékes és gazdag tartalmu NAPTÁRUNKAT.

A Magyar Hírlap előfizetési ára:

Egész évre két dollár, fél évre egy dollár.

Canadában egész évre 3 dollár, fél évre \$1.50.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

2227 W. JEFFERSON AVE. DETROIT, Mich.

A KERESZTELŐ

Írta: Edmondo de Amicis.

MIELŐTT eldöntenék, hogy mi legyen a kapitány új szökevénye. — Uram, a hajó egy utással több van.

Sokan nem értették. — Egy derék kis fiú. Életkora körülbelül egy és háromnegyed óra.

Erre mindnyájan nevettek és kezdtek meghányi-vetni a dolgot. A mestrei kisasszony arcán könnyed pir vonult át; megértette, hogy az ő szülőföldjéről való parasztasszonynak lett gyermeke.

— Az északi félgömbön született, fejezte be mondókáját a kapitány, de a délin fogjuk megkeresztelni. Holnap megyünk át az egyenlítőn.

Másnap kora reggeltől fogva nem beszéltek egyébről a kívándorlók, mint a gyermekről. A születés főképp az asszonyokat érdekelte. Hogyan fogják megkeresztelni az apróságot? Kik lesznek a komák? Bizonyosan ur nép, mint az már szokás. És ki kereszteli meg? Az első helybeli hosszú pap, vagy a második helybeli utazó másik két pap közül valamelyik, vagy épp a kolduló barát? Meg aztán hol, mikor itt nincs se kápona, se oltár? Micsoda ajándékokat fog kapni az újszülött? Az anyát irigyelték az összes asszonyok, mert tudták, hogy a tengerész-jószívűség mindig különös figyelemben részesíti a betegágyas nőket. Irigy szemmel nézték, hogyan viszik neki a jó huslevest, a esibeszítet, a marsalai bort. Milyen szerencsés asszony ez!

Az egyenlítőről mindenkinek beszélték. És haragudtak rá, bár nem is sejtették, hogy mi legyen voltaképp. A tudálcokosok már napok előtt megjósolták, hogy az egyenlítő alatt olyan hőség lesz, mint a fűtött kemencében. Megolvad minden gyertya és pecsétviasz, az emberek sorra fognak bolondulni és tizével pusztulnak el az irtózatos forróságtól. A legfuresább mégis az volt, hogy az északi félgömből a délre való átmenetel, a mely mindenkit meggyőzhetett volna a föld gömbölyűségéről, épp csak a régi balhiedelmet erősítette meg: mert íme most már a saját szemekkel látták, hogy a föld mindenütt lapos. Abban sem volt köszönet, hogy egynehányan mégis elhitték a föld gömbölyűségét; mert ezek azt várták, hogy a gözös, ha elment az egyenlítőn, lejtőre kerül, mint a labdán mászó hangya. Az első helyről egy svájci ár átlátogatott a kívándorlókhoz. Azok közé a gyógyíthatatlan oszobák közé tartozott, a kik könyvekből merítették butaságukat. Tudományos hangon oktondiságokat beszélt a köréje csoportosuló jó népek: "Az egyenlítő a földgömb gyújtó pontja... két félteke vizsgálásának szabályozója... az a hely, ahol a tenger kétféle vére keveredik..." A kívándorlók kíváncsian tekintettek körül, de nem látva semmit, olyanformán néztek a derék urra, mintha azt mondanák neki: "Tege bolondd a..."

Főképp azzal foglalkozott mindenki, hogy milyenek lesznek az új csillagok? Mert már napok előtt hallották emlegetni, hogy az egyenlítőn átmenve, más égi testeket fogunk látni, a többi között a Centaurus alfáját, mely a földhöz legközelebb lévő csillag. Azt gondolták, legalább is akkora lesz, mint a hold. A férfiak és asszonyok kora reggel óta égnek szegzett szemekkel jártak, esodákat lesve. Egy asszony azt kérdezte a hajóbiztosától: vajon a föld másik felén is csak a régi napot és holdat látjuk? Mi az a vonal, a mely a földet ketté osztja? Igaz-e, hogy a ki Amerikába megy, az elveszti az esztendőnek egy negyedrészt? Hova lesz ez a három hónap? A hajóbiztos próbálta magyarázgatni a dolgot, de iparkodása falra hányt borsó volt. Némelyek ugyan megfeszítették elméjüket, hogy megértsék, de aztán látva, hogy nem boldogulnak, lemondó mozdulattal álltak odább. A legtöbb kívándorlónak az a gyanuja támadt, hogy mindez a sok esodálatos história csak füllentés, a melyet az urak fundáltak ki, hogy annál tudálkosabbaknak látszassanak.

Az egyenlítő átszelését mégis mindenkinek megünnepezték, főképp mert minden tíz embernek három liter bort adtak a kapitány megengedte, hogy kinyissák a tárházat, a hol a málhák vannak. Igazi öröme volt az embereknek, hogy a forró égélj nedves levegőjében elrongyolódott ruháik helyett ünneplőt vehetnek magukra. Mintha csak vasárnap lett volna, olyan lett a hajó. És este tüzijáték lesz!

A keresztelést délután négy órára tűzték ki. Mindent előre megállapítottak. A keresztelés és a beírás a tengerész-eszközök kamarájában fog történni, a kormány mellett, a kapitány szobája alatt. A nápolyi pap fogja föladni az ugynevezett szükségkeresztelést. A tisztelendő urnak nem szokatlan dolog ez; régóta járja Argentina síkságait, gyakran történt, hogy utjában állították meg: keresztelne meg egy-egy fiút, a ki már lovon ül, de még nem juthatott paphoz. A természet már reggel megleste, hogy a nápolyi tisztelendő kopott karinget és stólat szed elő a ládájából. A gyermeket szokás szerint, a hajó nevére keresztelik: Galileo. E nagy gözösnek már lehetett jó esomé ilyen kis druszája, szerte-szörva a világon. Keresztanya a mestrei kisasszony lesz. Keresztapának a kapitány kínálkozott; de egy argentinai országgyűlési képviselő magának követelte a tisztséget, mert a gyermek az ő hazájának polgára lesz, tehát ilik, hogy ő üdvözölje a kis fiút az új világban a köztársaság részéről.

Négy óraker jelentették, hogy itt a keresztelés ideje. A képviselő szobájába osont, hogy rendes selyempikáját ünnepesebb fejjedővel cserélje föl. A hajóorrban nagy vala az asszonyok mozgólódása; valamennyi szeretett volna feljutni a középső födél-

zetre, hogy lásson; matrózokat kellett állítani a léposókhöz, megakadályozni a tolongást. Sok becséd, kíváncsiság mindenfelé, mintha valami királyfi kereszteléséről volna szó; senki sem tördött a záport igéző sötét felhőkkel. A tengerész-eszközök kamarája már tele volt az első osztály utasaival. Az asztalnál a kapitány, ki polgári részről fogja beírni a gyermeket; mellette az alkapitány és a hajóbiztos: a tanuk. Kivül a födélzetre néző ablaknál, kívándorló-asszonyok arcai; mind ragyogó, hogy sikerült ilyen jó helyre szert tenni. Mögöttük a tömeg zajongott. Az asztalon a névlajstrom és a hajónapló nyitva; medence, egy pohár víz és sótartó; és három nyomtatott születési bizonyítvány. Mindenkin valami elmélyedő megilletődés látszott. Ez a fengeri térképekkel bélelt furesza szobácska, az itt-ott csillogó hajóeszközök, a jelzások tekeresein feketéllő huszonnégy nagy betű; — ezek az annyiféle emberek, a kik a hajó ingására mind untalan egyet-egyet tántorogtak; — a mozdulatlan és komoly tengerész-tisztek; — a láthatatlan sokaság moraja; — és az ajtó négy-szögét keresztbeszelő sötét ocean, — mindez a meghatottság és tisztelt érzetét támasztotta, a mi elfojtott suttogásban fejeződött ki.

Nem sokára megérkezett a hosszú pap, karingében és stóljával, a melyet alkalmasint már az Atlanti-tenger első hajóainak keresztelésénél is használtak. Minden tekintet rá szegeződött. Meghajolva lépett be az alacsony ajtón, aztán se ide, se oda nem néve, az asztalhoz ment, keresztet vetett magára és behunyt szemmel kezdte mormolni a mély esöndben a víz és só szentelésénél szokásos exorcizmusokat. Aztán egy kanál sötét pohárba, felrázta, belemártotta ujját és meghintette a jelenlevőket. A nők keresztet vetettek. — A suttogás megint kezdődött. Ekkor a hajóbiztos így szólt: "Jönnék."

A léposon először az apabukkant fel, örömtől ragyogón, frissen beretvált ábrázattal, tisztá ingben, karján a escesemő. Aztán rendes zöld ruhájában, beteg, halványan, a mestrei kisasszony, kit félkézzel az argentinai képviselő segített. Majd mindnyájunk nagy esodálkozására, az újszülött anyja, sápadtan, de mosolyogva. Derékánál fogva a pupos matröz támogatta. "Nem lehetett vele birni", dörmögött a matröz, "hiába tiltotta a doktor, minden áron el akart jönni; azt mondta, ugy tesz mint otthon, a hol mindig már másodnap dolog után lát". Legutolsónak jött a paraszt házaspár nagyobbik fia, a kezében egy fél gyertyával.

Jószívű, kedveskedő mormolás fogadta a picike Galileot, a ki vörös kis képével békén aludt, a két takaró alatt, csokros fehér párnájában, nyakán egy emlékpénz. A mestrei kisasszony átvette az apa karjáról a gyermeket és letekintett rá az ő édes, bánatos mosolygásával. Nem volt közöftük, a ki ne érezte volna a

szomorú ellentétet: ez az apró teremtés, a ki most kezdi az életet és ez a szegény jó lélek, a ki immár vége felé jár. Minden pillantás rá szegeződött, a mint lehajolt fővel nézte a kisedet, szemében az anyai érzés minden kinesének ragyogásával. A sirba fogja vinni magával az érzést!

A kapitány szemöldökének oly zordon összeráncolásával, mintha vádirat volna kezében, felolvasta a névlajstromba iktatott születési bizonyítványt:

— Ezernyolcszáz stb. nap és óra stb. a génuai tengerészosztályhoz tartozó Galileo nevű gözös födélzetén stb. Ez meg ez a hajóorvos ur, ez és ez tanuk jelenlétében, élénk, a föntnevezett gözös parancsotó kapitánya elé mutatott egy fiugyermeget, a ki N. N. asszonytól született...

Minden ajk mosolygott, mikor a szegény kised születéshelyének felolvasására került a sor: az északi szélesség 4-ik és a párisi délkör szerint számított nyugati hosszúság 28-ik fok, 48-ik perce alatt.

—...Minélfogva, folytatta a kapitány, a jelen jegyzőkönyvet beleiktattuk a névlajstromba, aláírásunkkal megerősítvén.

A kapitány és a két tiszt aláírták a névlajstromot a három születési bizonyítványt, melyből egy a montevidoei olasz konzulságot, egy a génuai révkapitányságot, egy pedig az apát illeti. Aztán odanyújtották a tollat az apának, a ki nagy ügygyel-bajjal, szüntelen törülve homloka izzadságát, háromszor lekanyarintotta a nevet a papirosokra.

E pillanatban hirtelen nagyot dőlt a hajó. A keresztanya megtántorodott. Az argentinai képviselő megfogta karját, hogy el ne essék; és láttam szemében a kínos megilletődést, mikor keze érezte a kar szörnyű soványságát. Az ég egyre sötétebb lett, a tenger fakó; egy pár nagy esőp hullott a födélzetre.

A pap előlépett. Megkérdesve az adandó neveket, nagy szörös kezét az alvó kised fejé alá tette, míg az argentinai jobbajával a gyermek mellét érinté. Aztán háromszor végigöntötte a kis kopasz főt a pohárból:

— Galice, Petre, Johannes, ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Aztán: Galilee, Petre, Johannes, vade in pacem, et Dominus sit tecum.

— Amen, mondták egy hangon az ablakban álló asszonyok.

Ezután a pap rákezdte az Agimus-t. Az anya tekintete gyermeke arcáról hol a tisztokra, hol a hajóeszközökre esett, nézte ezt a különös kápolnát, hallgatta a kormánykerék nyikorgását és a köteleken átsüvöltő szélzugást, majd loppal a sötét tengerre pillantott; ugy látszott, mintha nyugtalan volna, mintha attól félne, hogy ez a profán környezet szerencsétlenséget hoz kis fiára.

— Ave Maria, gratia plena. Dominus tecum... végezte a pap.

— Sancta Maria, Mater Die, ora pronobis folytatták az asszonyok.

Folytatás a 8-ik oldalon.

s szállítások
Strom,
ott le, aki
Allan ur,
Londonságok
a feje volt
ben lassan
ur, — mon
ora abhoz,
at a vállán
at.
Dagja el a
last akarta
képesnek,
Londben ke-
mmunkatár-
t is fizetni
— kálította
OK. Semmi
nak. De ne
gadta volna
2000 dollár
ta egész A
kokban lép
Három h
te Buttler
Jimm
Lángol
Am én
Oltsd e
New Yor
töltötte be.
Miközben
gomolygott
megszenesé
az ujságok
Kelly harc
val megszé
sajnak lesz
A szindil
A tűz első
tosítás mell
bé vált az
lyet a düh
elő. Milli
ek. Az amé
léseket az
Ez a kedd

száz lajtorjátokon át. Itt nem volt nagy a
 Nyole emeletet kellett letele szállmók.
 majd Allan és végül a tisz.
 aggódva nézett maga alá, azután Stron.
 A fényképezés után Lion szállott le, aki
 azt nem vártam volna öntől.
 ról beszél, azt nagyon sajnálom, Allan ur,
 látható, hozzátette: De hogy boldonságok-
 látszott. — És mikor már csak a feje volt
 dotta melyen megbánta, miközben lassan
 hogy fedeletről leutasított, Allan ur, — mon
 — Hiszen csak önmek van joga ahhoz,
 és áttelepít a korlátom.
 A fényképezés átvetette a szíjat a vállán
 tetőt. Ne csináljon boldonságokat.
 — Előre, — mondotta Allan. Hagyja el a
 megörökíteni és tiltakozott.
 De a fényképezés éppen a leszállást akarta
 hogy elsőnek szálljon le.
 A tisz megparancsolta a fényképezésnek,
 zük a vaslétrákra ragad.
 — Uram, van keztyűjök? Különben ke-
 sa. Majd hallani fog rólam.
 fog. Névem Harrison, a Herald munkatár-
 — Mit mond: shut up? Kzert is fizetni
 a tűzoltókat.
 — Now shut up and go out! — kiáltotta
 joga.
 fényképezhetek, ameddig akarok. Semmi

— 457 —

nak. De nem volt olyan balga, hogy ne fo-
 gadta volna el egy manager ajánlatát, aki
 2000 dollár havi fizetés mellett végighureol-
 ta egész Amerikán és hangversenycsarno-
 kokban léptette fel.

Három hónapon át minden este elénekel-
 te Buttler kis dalát:

Jimmi vagyok, az A. T. S.-nek gépésze
 Lángok zognak el felettem,
 Ám én egyre csak azt hajtom:
 Oltsd el gyorsan a kazánod...

New Yorkot tüzi lárma és az égés szaga
 töltötte be.

Miközben a tűzvésznek füstje még ott
 gomolygott Dowton felett és a szürke égből
 megszenesedett papirdarabok hullottak alá:
 az ujságok már hozták az égő palota képét,
 Kelly harcoló csapatait, a tűzvész alkalmá-
 val megsebülték arcképét, Allannak és tár-
 sainak leszállását.

A szindikátust halottnak nyilvánították.
 A tűz elsőrangú temetés volt. A kár a biz-
 tosítás mellett is óriási volt. De végzeteseb-
 bé vált az a rendezettség és zürzavar, ame-
 lyet a dühöngő néptömeg és a tűz idézett
 elő. Milliányi levél, nyugta és terv pusztult
 el. Az amerikai törvény szerint a közgyü-
 léseket az év első keddjén kell megtartani.
 Ez a kedd a tűzvész utáni negyedik napra

— 460 —

New York már nyugodtabb kezd lenni.
 de a szindikátust. Nyáron meglátogatjuk.
 hatna és jó lovakat talál. Különösen Ted-
 orting, ha vendége volna. Pisztrángokat fog
 jon ott, ameddig tetszik. Apám nagyon
 bai jószágunkon telepedjék meg és marad-
 „Papa ker, hogy Turtle-River-en, Manitó-
 „My dear Mr. Allan”, sürgönyözte Ethel.
 te el.
 srtínt Lloyd Ethelnek egy sürgönye ér-
 többé Allant magához fogadni. Vander-
 és jó üzleteket csináltak. Senkisésem merre
 junkturát: Allant Antikrisztusnak neveztek
 imházak prédikátorai kihasmálták a kon-
 daságának három csúfje portá égett. Az
 három nap múlva Vanderstírti muntagaz-
 stírti-nek volt vendége Ohioan, de ime,
 de mindig újra el kellett bujni. Vander-
 Allan különböző városokba bukkant fel,
 feléle kezébe jutasson.
 hogy megfélelő nagyságu bortavalókat meg
 null kimult, akiknek megvolt az a tehetség,
 jóra tegyék. Híányzott S. Woolf, a dícsüle-
 nyegükön és azon voltak, hogy hibájukat
 vés követtek el, fordítottak egyet a köpe-
 is ettel. És az ujságok, amelyek ilyen baklo-
 nem gondolt, plane ugy, hogy még fizessen
 kiem akart olvasni olvasni, amit ő maga
 ki sem vette meg többé. Az ördögbe is, sen-
 — 461 —

esett és a szindikátus ezen a napon bejelen-
 tette a csődöt.

Ez volt a vég.
 Még a csődbejelentés estéjén a Central-
 Park Hotel előtt, ahová Allan költözött,
 gyülelész horda gyült össze és füttyült és
 szitkozódott. A manager féltette ablakait és
 Allannak leveleket mutatott, amelyekben
 azzal fenyegetődzték, hogy levegőbe röpitik
 a szállodát, ha továbbra is lakást ad Allan-
 nak.

Keserü, megvető mosolygással adta visz-
 sza Allan a leveleket.

— Értem!
 Idegen néven a Pallasba költözött. De a
 legközelebbi napon a Pallast is el kellett
 hagynia. Három nappal később New
 York egyetlen szállodája se mfogadta bel
 Ugyanazok a szállodák, amelyek előbb bár-
 melyik uralkodó fejedelemnek felmondtak
 volna, ha Allan szobát kíván, elzárták előt-
 te kapuikat.

Allan kénytelen volt New Yorkot elhagy-
 ni. Mac Citybe nem költözhetett, minthogy
 azzal fenyegetődzték, hogy felgyújtják az
 alagut várost, ha őt ott meglátják. Így hát
 az éjjeli vonattal Buffaloba utazott. A Mac
 Allan-féle acélműveket rendőrök őrizték.
 De Allan megérkezése nem maradhatott so-

— 461 —

AZ

HA T esztendei a mely olyan hogy az angyalok hették, Majdánzky vált a feleségétől. A gesztelhetetlen gyűlöltóriája pedig a következő:

I. A megyebálon történt. Szünet alatt dolog. Majdánzky illéssel beszélgetett zepén és észre se vésapadtképi fiatalok léjük tart. Ez a fűdig, — Szabó Olivé szolgabíró, — a mi hirtelen mozdulata asszonyt és megesó.

Oly hirtelen tört hogy az asszony szinte eszméletlenül lami szobor. A megyszerre halottsárcal, alig hallható hta:

— Nem tehetek gadtam, hogy itt pén megesókolom a szonyt.

Többet nem is sz illés ököllel csapo hogy megtántorodolya alatt és a szá a vér.

A férj, a megyei volt jelen ebben. A bálból hívták emire, mitse sejtve logról, visszaérkezeselet szereplői közül talált itt. Az ass hazavitte az anyja, a huszár-kaszárnya a hol még lámpa megtörtént a híres egy halottal és egy besülttel. A felek e tásban löttek és az páncélosi szolgabíronesolta szét, a m les jobb mellébe f dánzky Kázmérna sürgösebb dolga, m lesége gavallérjár siessen.

II. Ezt a kötelessé is. A sebesült n volt a veszedelme elég gyorsan javul nek a váres viada madik áldozata is. Majdánzky Kázm ber volt, okos emb relmes ember volt. házasságuk hatodi ben épen azzal a gással szerette, a ső napon. És ennel szerelmes emberne gát irtózatoss móda az, a mi történet után, mikor szinte reszketett a melynek vihara me valami kelletlen, a zés támadt a szí keserüségnak a hu lódtak a lelkében. dühös, de nem t kire. Az asszony, sajnálatraméltó. A meghalt. A sebesü

A homlokát kiv Egy nehéz vād u mint valami orm de nem tudta mé ga ellen-e, a ki a

Emmel az óriási tüvésznel, melynel na- gyobb alig volt még New Yorkban, csudala- tos módon csak hat ember pusztult el: Joshua Gilmore pénztárosolga, akit Rich- hardt pénztáros és Webster pénztáros gaz- dával együtt az acélkamrában lepett meg-

12.

Allan: Thanks, Bill!
Kellj: I am glad I got you down, Mac!

váltottak. Estén minden laphan olvasható — szavakat bora a következő — és még ugyanazon az év. A parancsnok volt. A két régi jó cim- egy kis csinos jéghégy közeledett. Ez Kel- A tető gőscserehez hasonlított és Allanhöz a fényképezés és csavarta a gépet.

Mindegyik serteletlenül érték a Mercan- tile Safe Co. tetőjére, ahol már várta őket szott, mint amilyen volt. Nezték végig, amely veszedelmesebbnek lát- vanezták törtétek meg, akik a leszállást A szomszéd hazak tetőt és ablakait ki- mekké fagyott.

mely ruhájukon és arukon azonnal jégze- logni. Szakadatlanul víz porzott feléjük, jég a fokokat, hogy ahg lehették őket meg- füst, de lejjebb olyan vastagon borította a

— 458 —

a tűz. A védőrésokat keresztülfűrészelik, szétrobbantják, Richardot és Webstert meg mentik. Mikor Gilmort is ki akarják huzni, a rácsot törmelék- és jég-lavina borítja el. Gilmor a rácsra fagyott.

Capelli és O'Brien építészek leugranak a 15-ik emeletről és az utcán morzsolódnak szét. Riwet, tüzoltó, akinek a lába előtt lapulnak felismerhetetlenné, idegrázkódást kap és három nappal később meghal a rémülettől.

Day parancsnokot a harmadik emelet leomló padlója a mélységbe rántotta és a törmelék agyonütötte.

Sin, a kínai groom. A romok eltakarításánál egy jégtömbe fagyva találták. A körülálló nem kis meglepetésére a szétzuzott tömbből a kis kínai került elő esinos kék frakkjában, fején az A. T. S. betűs sapkával. Hősiesen viselkedett Jimm Buttler, a gépész. Buttler benyomult az égő épületbe és a legnagyobb lelki nyugalommal oltotta ki a nyolc kazán tüzet, miközben fölötte a lángok tomboltak. Megakadályozta a kázánrobbanást, amely végzetessé válhatott volna, Jimm megtette kötelességét anélkül, hogy külön díszeteket kívánt volna magá-

— 459 —

emmel is több volt: ezeket az ujságokat sen- sek zuhogtak a szerkesztőségekre. — és ami- geresek és félre nem érthető figyelmese- ság, amely Allan pártját fogta. De fony- Kérdésben akadt még ugyan néhány új- Mac minden idők legnagyobb tolvaja! hangosan kiáltotta, ahogy csak tudta, hogy detti! Minden lites és minden kocsis olyan sába helyezte, miből a vállalat mozm köz- zonyos, hogy Allan minden pénzt bizton- taloban, — my dear: egy egész várost is bi csak ma meg az Allan-féle acélkamrákat But millió dollár tiszta nyereséget! Nezetek kelendőséget biztosítson, — evankent egy azért inszenált, hogy államtitjának ortasi Woolf! Hiszen az egész alagutkomédát csak Highway-robbert utonáll. Cs az a szép N volt sem több, sem kevesebb, mint egy takarított filléret arbolta. Allan nem Allan öltött terveit a kis embernek meg- a néptől! Allan milliókat és milliókat lopott el- latta. Es ez megmutatta neki eles fogazatát- pezzól volt szó, a nyilvánosságot sziven ta- három ezer emberrel volt szó! De most A katasztrófa után felezték. Hiszen csak kora és ne látta volna. lator anélkül, hogy a nyilvánosság ne hal- hetett ki egy szót, nem tehetett egy mozdul-

— 463 —

káig titokban. Azzal fenyegetődtek, hogy az acélműveket levegőbe röpítik. Allan, hogy pénzt szerezzen, a műveket az utolsó szegig Browniánál, annál a gazdag úrsorás nőnél zálogosította el. Már nem voltak az övéi és így nem volt szabad őket veszedel- lennek kiténie. Chicagoba ment.

De Chicagóban is sok százezeren voltak, akik az alaguton pénzt vesztek Innen is elűzték. A szálloda ablakait éjszaka össze- lövöldözték.

Allanra kimondták a száműzetést. Még rövid idő előtt a világ egyik leghatalmasabb embere volt, minden uralkodó kitiüntetések- kel hámozta el, a főiskolák nagy száma tisz- teletbeli doktorrá avatta. Tiszteletbeli tag- ja volt valamennyi jelentékeny akadémiá- nak és tudományos társulatnak. Éveken át körülujjongták és a lelkesedés olyan formá- kat öltött olykor, amelyek a régi időnek személykultuszára emlékeztettek. Ha Al- lan valamelyik szálloda csarnokában vélet- lenül megjelent, valamelyik lelkes hang azonnal így kiáltott:

Mac Allan van a teremben. Three cheers for Mac!

Ejjel-nappal az ujságírók és fényképe- szek egész serege volt a nyomában. Nem ejt-

— 462 —

AZ ÁRNYÉK

Írta: Szöllősi Zsigmond.

HAT esztendei házasság után a mely olyan boldog volt, hogy az angyalok is megirigyelbették, Majdánsszky Kázmér elvált a feleségétől. A válás oka engesztelhetetlen gyűlölet volt, a hisztória pedig a következő:

I.
A megyebálon óriás botrány történt. Szünet alatt esett meg a dolog. Majdánsszky né épen Nagy Illéssel beszélgetett a terem közepén és észre se vette, hogy egy sápadtképi fiatalember éppen feléjük tart. Ez a fiatalember pedig, — Szabó Olivér, a páncélosi szolgabíró, — a mint odaért, egy hirtelen mozdulattal átkarolta az asszonyt és megcsókolta.

Oly hirtelen történt az egész, hogy az asszony egy pillanatig szinte eszméletlenül állt, mint valami szobor. A merénylő pedig egyszerre halottá vált areál, alig hallható hangon dadogta:

— Nem tehetek róla; megfogadtam, hogy itt a terem közepén megcsókolom a legszebb asszonyt.

Többet nem is szólhatott. Nagy Illés ökölrel csapott az arcába, hogy megtántorodott az ütés sulya alatt és a száját elborította a vér.

A férj, a megyei főorvos, nem volt jelen ebben a pillanatban. A bálból hívták el beteghez és mire, mitse sejtve az egész dologról, visszaérkezett, a szörnyű eset szereplői közül már egyet se talált itt. Az asszonyt tüstént hazavitte az anyja, az urak pedig a huszár-kaszárnya felé robogtak, a hol még lámpavilág mellett megtörtént a híres pisztolypárbaj egy halottal és egy súlyosan sebesülttel. A felek egy szempillantásban lőttek és az egyik golyó a páncélosi szolgabíró halántékát roncsolta szét, a másik Nagy Illés jobb mellébe furódott. Majdánsszky Kázmérnak nem lehetett sürgősebb dolga, mint hogy a felesége gavallérjának ápolására siessen.

II.

Ezt a kötelességet teljesítette is. A sebesült nemsokára tul volt a veszedelmen, az állapota elég gyorsan javult: de volt ennek a váres viadalnak egy harmadik áldozata is. Maga a férj. Majdánsszky Kázmér derek ember volt, okos ember volt és szerelmes ember volt. A feleségét a házasságuk hatodik esztendejében épen azzal a meleg rajongással szerette, a melylyel az első napon. És ennek a mélyérzésű szerelmes embernek a lelkivilágát irtózatossá módon megbolygatta az, a mi történt. Mindjárt az eset után, mikor még maga is szinte reszketett az izgalomtól, a melynek vihara mellette elzúgott, valami kelletlen, aggodalmas érzés támadt a szívében. Valami keserűségnek a hullámai hanykolódtak a lelkében. Ijedt volt és dühös, de nem tudta biztosan: kire. Az asszony, az ártatlan és sajnálatraméltó. A merénylő? Az meghalt. A sebesült?

A homlokát kiverte a verejték. Egy nehéz vád nyomta a lelkét, mint valami ormótlan kódarab: de nem tudta még biztosan, maga ellen-e, a ki akkor nem volt

ott, vagy az ellen, a ki ott volt és helyette elvégezte az ő dolgát.

Minden szerelem mélyén, a legnemesebbén is ott pislog egy szikrája a féltésnek. Majdánsszky Kázmér még nem volt vele tisztában, mi az a kín, a mely torkát szorongatja: de hamarosan ráeszmélt. Mikor elvégezvén első dolgát a sebesültnél, hazasietett, maga az asszony rohant ajtót nyitni. Az arca halovány volt és szilaj mohósággal kérdezte:

— Mi történt veled?

Az izgatottsága érthető volt, de Majdánsszky, mikor a felesége arcába nézett, nagy ütést érzett a lelkén. Iszonyu ütést, a mely rombolóbb és fájdalmasabb volt, mint az, a mit a pisztolygolyó adhat. A düh lángja lobbant föl a szemében és rá akart ordítani az asszonyra: mi köze hozzá? De erőt vett az indulatán és halk, rekedt hangon mondta:

— Jól van. Fölépül.

Az asszony imára kulesolta a kezét.

— Hála Istennek!

III.

A hánysszor a sebesült ágya fölé hajolt, vad erővel ragadta meg ez a gondolat:

— Ime, itt van az az ember, a ki az életét kockára tette a feleségemért. A ki őt, hogy megtörelje a gyalázatot, a melyet ellenem elkövettek és vérzett érettem és szenved érettem; mig én ép vagyok és egészséges, és semmit se tettem.

Az az érzése támadt, hogy ez az ember árulást követett el ellene és véres számadással tartozik neki, a miért jogaiba avatkozott és elbitorolta előle a megtorlás munkáját és veszedelmét. De im, ez ember mellén véres sebtátong és a büne az, hogy helyette vérzik. Ezért csak nem ragadhatja torkon?

A KÁRTYÁS SIR:

Bitang! — kiáltja a szélvész utánunk,
Zsvány! — sziszegi és megyünk tovább
S mint a gyerek, akit véresre vertek,
Iszszuk az undor keserű borát.
Finom kezünk szelid arcunkra nyomjuk
S az álmok álma csendbe hull reája
És játszani kezd elhagyott szívében
Az életünk *laterna magicája*.
S láttunk mezőt és virgonc, picit bárányt,
Láttunk karácsonyt, kávé reggelit.
És az anyánkat is, kisirt szemekkel
És a szemünk könnyekkel megtelik.
És reszketünk, ha elfujjuk a gyertyát
És a sötétség járkál körülünk.
A paplanunkat is fülünkre huzzuk
S halálosan magunkba merülünk.

Ilyenkor az ágy hófehér mezőin
Az életünkől borzadozunk által
Az egyik sir, a másik átkozódik,
A költőben felreszket egy csodás dal.
És akinek egy pásztor volt az apja,
Az messziről egy pásztorfurulyát hall...

KOSZTOLÁNYI DEZSŐ.

KÉRDÉSEBEN A FELELET

A Dunántulon egy régi nemesi birtok néhány évvel ezelőtt új földesur kezére került. Egészen új földesur kezére. Aki a telet Pestca, a Lipótvárosban szokta töltetni.

Jóvilágis, leereszkező ember az új földesur, még se szeretik valami nagyra a birtok régi eselédei. Pedig szivesen elbeszélget, sőt tréfálkozik is velük. Persze a maga módjára, pesti módra.

Egyszer tréfálkozva azt kérdezte egyik bérésétől:

— János, mondd csak: szeretnél te ur lenni?

A bérés röviden felelt. Kérdéssel:

— Hát a nagyságos ur?

A BAVASE VASUTTI

Egy kis vidéki állomáson föl-alá jár a peronon az állomásfőnök egy hivatalnokkal. Várják a vonat érkezését. A hivatalnok szereti az italt a most is gusztusa támad egy kis borra.

— Gyere, — mondja az állomásfőnöknek — igyunk meg együtt egy fél liter bort.

A főnök az órájára néz és így szól: — Már nincs idő.

Tovább sétálnak és a hivatalnok gondolkodás közben rájön, hogy rosszul fogalmazta meg a felhívást. Megfogalmazta tehát újból, mondván:

— Gyere, fizetek egy fél liter bort.

A főnök az órájára néz és nyugodtan szól:

— Még van idő.

Meg volt mérgezve az élete. Érezte, hogy ez az ember az ő véres sebével közéje állt és a felesége közé, és eltakarja őt az asszony elől. A kioltott vérével magához váltja az ő boldogságát, elszedi, elragadja tőle és ő semmit se tehet ellene. Egy kém éberségével leste az asszony minden szavát és mozdulását és minden kérdése, a melylyel a beteg állapota felől tudakozódott, minden örvendő mosolya, a melylyel a jó híreket fogadta, irtózatossá fájdalmat okozott neki.

És ebből a kimból keserű gyűlölet sarjadzott ki mind a kettő ellen. Az asszonyhoz nem volt többé egy jó szava. Az otthonuk pokollá lett: ellenben, mintha csak tobzódni akart volna a gyötrelemben, órákat töltött a sebesült mellett.

— Akarom, hogy minél hamarabb meggyógyulj — mondotta különös, szinte fenyegető hangon. — Ne szenvedj sokáig miattam! Hamar meg kell gyógyulnod!

Ugy érezte, hogy a jövő sodrában nehéz, villámokkal teli fekete felhő közeledik feléje és sietetni akarta a vihart.

IV.

Mire kitavaszkodott és az első langyos szél rálehelt a dermedt földre, Nagy Illés elhagyhatta az ágyat. Majdánsszkynek fölragyogott az arca örömtől, mikor az ura ezt a hirt meghozta. Ez pedig, mikor a felesége sugárzó arcát látta, véresre harapta az ajkát.

Az asszony nem vette ezt észre. Egy terve támadt és mindjárt ki is rukkolt vele.

— Tudod mit? Holnap elmegyek veled hozzá!

A férfi megtántorodott, mint a kit mellbe vágta. Egy pillanatra izzó, vad tekintettel nézte az asszonyt, aztán halkán, de olyan hangon, a mely szinte sistergett a belső tüztől, mondta neki:

— Elmehetsz; de én velem nem. Menj egyedül!

Az asszony sápadt lett. A szemek kerekre vált. Sürgető tekintettel nézett az urára, értetlenül, meglepetten, de szinte fenyegetőleg. Ez pedig most már valami szörnyen kegyetlen nyugalommal folytatta:

— Értsd meg jól: elmehetsz hozzá! Menj is el! Nekem nincs többé dolgom veled: de te menj! Ő kiált éretted! A vért ontotta miattad! Az életét tette kockára! Nem elég ez? Mit tehetett volna még? Aggódtnál érte: igazad van! Boldog vagy, hogy meggyógyult: igazan van! És most menj hozzá: siess! Siess, mert bizonyosan vár rád! Menj!

Az asszony összekulesolta a kezét és meredt szemmel bámult a férfi arcába. Mozdulatlan állt, mint valami szobor egy elpusztult város romjain. Csak a nehéz, szakadozott lélekzése hallatszott. Az után egyszerre megfordult és elment a nélkül, hogy visszatekintett volna.

V.

Az édesanyjának ezt mondta: — Megvetem az uramat; elválllok tőle és sohasem megyek férjhez többé.

LIRAI JEGYZETEK EGY ÉVRŐL

Irta: Kaffka Margit.

(Második folytatás.)

III.
Mondtam a kávéházban Sehöpflinnek: "Este indulok az uramhoz Szegedre, egy hétig vagy tán tovább is még együtt lehetünk!" — "Isten legyen magával a hosszú uton. Lebeszélni ugyanis hiába próbálnám! Nem mondom, hogy írjon, ugye kapnók meg!" — "Ha kémnek néznek az uton, elfognak, fölbélnék tévedésből... tartson jó emlékezetben!" "Hát bizony azt mi meg se tudnók itt, — tán soha! Nem jó kimozdulni ilyen időben, mondom! Meg kell jól gondolni!" Így beszélünk, — de egészen komolyan!

Hazamentem csomagolni és tele voltam bizonytalansággal, aggodalmakkal. Ott lelem-e még? (Melyik asszony nem utazott így ez évben?) Ilyenkor úgy összehúzódnak az igények, abban az órában úgy érzem, beérnem már egész életemre ezzel az egy héttel. Csak biztos lenne! Semmire nem számíthatunk! A polgári élet szabad kontrolja egyszerűen szűnt meg, nem kérdenek, nem magyaráznak, nem készítenek elő semmire, őt ez éjjel elvihetik, a kupémat lekapesolhatják s napokig vesztegelhet a nyílt pályán, elállhatják az utam, visszahozhatják: — ha már ott vagyok, közelébe nem engednek — s nem fogják megmondani az okát, hogy miért. Semmi nem bizonyos, minden megtörténhet. Ott lenn a délvidéken...

Furesát gondolhattam, kinyitottam az ő levelesfiókját. Kinn Hannoverben a negyvenéves orosz diák, a finom Da Wac volt legjobb barátja — s a japán Ivasakival, kivel együtt dolgoztak, komolyan és kölesönösen tisztelték egymást. Összekerestem a két ismeretlen ember leveleit, kikről annyiszor beszéltem és elégettem gondolkodás nélkül. (Az első perze Szibériát is ült; a másik esendesen panasolt, technikázott éveken át.) — De most háboru van! Ha uram combattans volna, tán Jónie kellene Da Wacra!... Egyszer Zágrábban összeismerkedtem egy kellemes horvát írónóval, könyveket küldött nekem, mert kértem, — délszláv novelákat németre fordítva. Most megnéztem őket, — sajnáltam, hisz el se olvastam még, — aztán bedobtam a tűzbe a levelek után. Isten irtalmazzon! — te, mennyi szép lehetett bennük, — de akkor így volt. Félttem, a hirtelenségben elvesztettük a valószínűség mértékét, hogy mennyi lehetséges, mi történhet még, ha már ez megtörténhetett!...

Este volt, a vasuton mindenki a háborúról beszélt. Már akkor azembetűnt, milyen sokat lehet elérni a szavak symbolikus, le-tompított használatával: "bevonult", "elesett", "megverjük", "kiporoljuk az ellenséget". Közkeletű, enyhe, sőt humoros képzeteket keltenek, nem kíséri így őket az a borzadály, mely az erőszakos halál, vérontás gondolatát. Egy katonai posztózállító cég alkalmazottja, akit éppen fölmentet-

tek, nívón alul kezdett udvarolni egy varrónőnek, ki a gyerekekkel szintén urától bueszuzni jött. Nagyon utálatos volt mindenki, nagyon egymáshozilló; egyedül voltam. Jött a kalauz, hogy megnézze az igazolványokat. Megadóan kitergettem; de csak a fényképemre vetett egy pillantást: "Már tudom!" mormogta és legyintett. Másokét tovább vizsgálta.

Mit tud?... Különös!... zaklatott idegeim ernyedten ejtették el az okság szálait, minden megzilálódott a fejemben. Éjjel volt, — az utasok rémes kivégzési kör-ténetekkel mulattatták egymást... "Már tudja, — csak az arcképemre nézett?... Figyelmeztette volt a beszálláskor?... Hogy nem volna miért?... Elgyötört, megzavart ítéletem annál inkább fennakadt ezen. Már semmi valószínűtlent nem láttam benne. Hát úgy érzek, úgy gondolodom én, mint ezek itt mind a kupéban?... Tudnók-e úgy írni, mint egy napilap mostani vezércikke?... Nem! Tehát más vagyok, mint akik sokan vannak — és ez bizonyos elég! A maguk részéről igazuk is lesz.

Már úgy láttam, a többiek gyanakodva néznek rám. Egyedül utazom, kiesit másféle tán a ruhám, s ők már mind elmesélték egymásnak: kiesodák, mi járatan vannak? — Megpróbálok, kimegyek a folyosóra!... Egy idő múlva arra jött a kalauz, hátam mögött ment el a lámpával. Tán visszaneztem rá, tán kissé bizonytalanul, várakozón, — tán tulhirtelen kaptam vissza a fejem, egy pillantra megállt, meg nézett és azt mondta: "Tessék bemenni!" Nem fenyegetően vagy zsarnokosan, — inkább udvarias hangon. Talán részvételt!...

Beültem és már biztosan tudtam! — Kevés rohamra-induló katona lehetett azóta is, ki biztosabban érezte közeli halálát, mint én azon a hajnalon. Tisztán, világosan láttam a felém fordított fegyverek esővét, hallottam a parancsot. Hogy miért?... Semmi nehézség nem volt e kérdésben. Hát a többit érthetem-e, ami most történik?... Tehát ma reggel!

Szép, csendes tanyák bomoltak ki a nyári pirkadatból... Jó lett volna mégis egyszer beleülni ketten ilyenbe, ha ez a vész elvonnul, — könyveket vinni és egy nagy pipát neki és ritkán látni embert, — zűdséget termelni és baromfiat, kertünkben élni!... Rossz lesz, hogy már nem is láthatom!... Aztán erről is lehullt agyonfáradt érzésem, — elhagyta őt is, s a fiamat, — magam voltam, de nyugodt és szeliden sajnálkozó. Végre, ha ép muszáj — hát elég is volt, sokfélét éltem, — de most mégis kár! Most új és eddigieknél tetszőbb formában ösmertem volna meg magam! Boldogság, — teljes méltányoltság, — végre, az is csak egy életforma, de most s csak rövid ideje figyelhettem: hogyan is illik nekem?... De ha mégis így kell történnie, legyen! Csak netaláni

zaklatásokra volt rossz gondolni, szerettem volna csak így lehajítani fejem a vasutpárnára: tessék!

Kiszálltam, habozva és esudálkozva, hogy csak így engednek. Kissé ödöngtem is a pályán még, semmi! Végre megindultam a szabad kijáráshoz. Két altiszt ült kétoldalt, az egyik megnézte az irásokat, ... most az enyimet is. Visszaadta, mehetek, ... tán tévedett? Csakugyan kiáltanak valamit, készséggel visszafordulok, de mi ez, nem nekem szóltak! Hát valóban szabad vagyok? — Csak a kocsiban ülve kezdtem elhinni félig, — még a hotelben szivdobogva irtam az igazoló-lapot.

A kaszárnya előtt két sanitás, — két "jó magyar embőr" — esupa szives készség. A kapu alatt egy fiatal hadnagy, már udvariaskodik, elkísér, megkeresük. Az öreg törzsorvos mosolyog, persze hogy mehet, most mindjárt, úgy sines dolga! — Csak lenn a kávéházban, amikor együtt ültünk megint, meséltem el nevetve az éjtszakai képzelgéseim. "Csacsi!"... De ez a kávéház vajon nem a Rossini-é, vagy a Viviani, — s a Tisza nem az Arno? Mert épen úgy vagyunk együtt. Nekünk már minden hely egyforma jó!

IV.

Fekete Péter, a "legény", kit más néven emlegettem már, — a kis vaskályha előtt ült és fujta a fapaparsat; mert hűvösek voltak már az októberi esték erre felé. De a nappalok tiszta verőfényben ragyogtak a szép felvidéki város uri házaeskáira s a Csermely völgye rózsaszín, oliv, bíbor, terrakotta, okker meg skarlát ezer, aprós, összemosódó színében ragyogott; a madárhagya ligetek esendje elfolyt színt, mint az olvadt arany. Hogy ilyen völgyekben "rajtá"zni, rohanni, ölni, szurni tudnak!

Hamar gyógyuló kis bajjal, rövid időre küldték vissza ide a Péter gazdáját, ám az őszi szépség, a nap, a finom városka s az együttlétünk halk optimizmust öntött a szívünkbe és könnyelműen élveztük a napjainkat, a jelent. — Talán már nem is tart soká az egész! — Hogy jobban lett, sétáltunk és tanakodtunk: hogy is kell csinálnunk majd, ha vége lesz, hogy minél előbb dolgunkhoz láthassunk mind a ketten, melyből kizavart és megakasztott az emberiség nagy epidémiája. Már így kezdtük látni. Járvány, mely néha jön titokzatos, de emberi okból terjed fejtartathatatlannal, — de nem "üdvös" vagy "szükséges" semmire, — ragad, mint szent Vitus örvöngő tánc, melynek árja csak a legkülönbeket nem sodorta el, — és bár mindig volt, elképzelhető, hogy valamikor ne legyen majd, mint némely leküzdött járványok vagy más, a brutalitásában és esztelenségben rokon emberi szokások, a kerékbetörés, párbaj vagy keresztrefeszítés, — melyek mind ember-öztönök és önkényesek is voltak egyszerre. Ösztön és ön-

kény, emberi kiváltság e kettő együttessége; ebben szörnyűbb a magafajtat nem bántó állatnál, — de ezért szabad reménykedni is.

Ily tétova, abbamaradó és naiv theóriákkal mulattunk, de egy dolog bizonyos volt már. Hogy az én-nek, a legbeesesebbnek nem árt. Aki általában nem inklinált a lélek apróbb tömegbetegségeire, szabad volt társas-hóborttól, előítélettől, — az ebben a tombolásban is magános, szenvedő, de független marad. A gondolkodás embere, a testi épség és élet tisztelében nevelt orvos, a belső őszinteséghez szokott lélek — igen, néha heteken át nem foglalkozik mással mint küzdeni az örülés ellen, — de ha ez sikerül, semmi komoly és igazi vonásában meg nem támadhatja, ki nem forgatja ez. Hisz' esupa külsőség mind: a fegyverzaj, tömeg, virtuskodás, versengés, kitüntetés, vér, jajszó, halál.

(Folytatjuk.)

A keresztelő

Folytatás a 4-ik oldalról.

E pillanatban vakító villámfény hatott a szobácskába és egy ökor hosszú böge hallatszott; a gözös nagyot szökött; az anya sírva fakadt.

— Amen, mondta a pap.

— Amen, felelték kint az asszonyok.

Mindenki az anya felé fordult; kérdezték: mi leli és vigasztalták. Az asszony pedig a keze fejével törülte könnyeit és azt kérdezte:

— Parche no l ghe ga messo el sal sula boca? (Miért nem tette a sőt a szájába?) Biztatták, oktatták, hogy ez csak szükség-kereszt-ség volt; nincs templom, hát nem lehetett annak rendje szerint végezni; majd Amerikában pótolni lehet, a mi hiányzik, nyugodjék meg, a szentség azért érvényes.

Az asszony erre mohón megcsókolta gyermekét és mindennek kifelé indultak. Már szakadt az eső. Alig ért kabinjába a kívándorló család, az asszony ereje fogytán lerogyott egy ládára; az apa a kisedet letette az ágyra, a keresztapa és keresztanya előszedték az ajándékokat. És most a esodálkozás és hála kiáltásai hallatszottak: "Ugyan, ugyan! Hogy ilyen költségbe verik magukat! Miesoda szivesek! Bizony Isten, szégyeljük magunkat! Hát ezt is nekünk szánták, meg ezt is? Szent Isten!" — Az apa, a kisedet iránt való haláljának kitörésében, odahajolt az ágyra: "Könyökig koptatom a kezem érted, vért izzadok érted, ha kell, esimotám!" És hangjából a szív szólt, munkát, áldozatot ígérve a kis teremtsnek, a ki az ég és tenger között született, fele uton az elveszett hazá és az ismeretlen föld között s a kinek semmi-je, csak apja két karja és bátorsága. "Tazi, veći mata" (Hallgass, vén bolond!) rivalt durván az ember síró feleségére és odaborult az asszony nyakába.